

Kunstprosjekt ved Gudeberg og Prestelandet skole

På vegne av Fredrikstad kommune ble det satt ned et kunstutvalg som har jobbet med kunsten til nye Prestelandet (gamle Råkollen) og Gudeberg barne- og ungdomsskole. Prestelandet skole skal etableres i tilbygg på tomten til Gudeberg skole. Utover nye lokaler til Prestelandet skole inneholder tilbygget også en ny entré/base og arbeidsplasser til Gudeberg skole, samt fellesarealer til begge skolene. Skolen tar imot elever på 1.–10. trinn. Prestelandet skole er en forsterket opplæringsarena. Skolen har et helhetlig spesialpedagogisk opplæringstilbud. Skolenes felles uteareal rehabiliteres også. Prosjektet hadde byggestart i 1. kvartal 2023, og åpnet 4. november 2025 – med kunsten ferdig installert.

Kunstkonsulent for prosjektet er Vibeke Christensen fra Mesén. Tekstene under er skrevet av Mesén.

Det stadig skiftende nord

Kunstner: Jon Gorospe

Verk: De Magnete (2025)

Bildene i serien *De Magnete* (2025) har blitt til over flere år som en del av kunstneren Jon Gorospe sin pågående utforskning av lys og landskap. Tittelen *De Magnete* har Gorospe hentet fra en vitenskapelig avhandling fra år 1600 og ideen om det stadig skiftende nord. Her beskrev engelskmannen William Gilbert (1544–1603) hvordan den mystiske retningen kompassene våre peker skyldtes det faktum at vår planet har en bevegelig kjerne av jern og er en gigantisk magnet. Det betyr også at selv om det geografiske nord forblir samme punkt, vil det magnetiske nord stadig være i bevegelse.

I overført betydning kan vi nærme oss disse to konseptene i Gorospes verk til Gudeberg og Prestelandet skole, som tar utgangspunkt i landskapet som både motiv og erfaringsrom. Bildene er vakre og forførende, nærmest vitenskapelige i sitt fokus og fintegnede formspråk, men her leker Gorospe også med vår oppfattelsesevne. Fortolkningsverktøy som målestokk, skala og størrelse glipper mellom fingrene, og vi må lete etter nye orienteringspunkter. Bildene inviterer til refleksjon over hvordan vi selv navigerer i verden, og i forlengelsen også hvordan vi forstår oss selv i relasjon til kunsten.

I enkelte fotografier fremstilles isblokker og fjellformasjoner på en stilisert måte, noe som skaper en ambivalent opplevelse av både nærhet og fremmedgjøring. Når Gorospe fotograferer isblokker løsrevet fra breer som flyter i havet, fortegner sprekker, hull og spor i isen seg som en overflate som er konkret og ubegripelig på samme tid. De fremstår som egne landskap og som svevende krystaller – massivt og uendelig stort på den ene siden, og som noe man kan holde i hånden på den andre. Motivene peker dermed ikke bare mot naturens bestanddeler som noe verdifullt og skjønt, men også mot hvordan de kan forandre seg og oppløses i møtet med vår oppmerksomhet. I dette ligger også et subtilt klima- og miljøperspektiv som åpner for refleksjon over hvordan vi tilskriver naturen verdi.

Gorospe er opptatt av den formelle ideen om landskapsbildet og måten det er bygd opp som en dialog mellom jord og lys. Gjennom kombinasjonen av sorthvitt-landskaper og fargede gradienter utforsker Gorospe i *De Magnete* hvordan naturen kan være både konkret og abstrakt, kjent og ukjent, ytre og indre. Solide fargeflater og overganger er gjennomgående motiver og oppleves begge som vidstrakte, nærmest uendelige landskap; men der flatene peker utover, peker gradientene innover. Gradientene fungerer som en slags fortolkningsnøkkel – betrakterens inngang til et fortolkningsrom der bildet ikke dør innenfor fire vegger. Gjennom lyset som glipper inn i bildene, vekkes spørsmål om hvordan en indre virkelighet relaterer seg til en ytre. Kan et indre følelseslandskap resonnerer i en gjengivelse av verden rundt oss?

I flere av bildene til skolen er lys et landskap i seg selv, som i triptyket *Wolf's Moon* på Gudeberg. To av tre bilder viser en skyfull himmel i en mettet blåtone, mens det tredje bildet fremstiller en blå og hvit planet mot en helsvart flate. Fra venstre mot høyre åpner bildesekvensen for en historiefortelling med lys som ledemotiv: Det blåfargede lyset som i begynnelsen animerer skydekket betrakteren titter inn i, har til slutt gått ned på jorden, men reflekteres fremdeles i månen. Tittelen *Wolf's Moon* er hentet fra kallenavnet på årets første fullmåne, Ulvemånen.

Denne interessen for hvordan farge endrer seg med lys gjenkjenner vi også i måten Gorospe har laget interaktive verk til skolen. Med inspirasjon fra solnedgangen og natten har han arbeidet med å smelte farge og lys sammen og gitt enkelte bilder en egen aura i oransje, blått og grønt. Selve ordet aura er treffende, da det ofte brukes om en usynlig (farge)utstråling eller energifelt. På Prestelandet finner vi blant annet fire fotografier av blokker fra isbreer som er koblet til sensorer og lyser opp når du går forbi.

I verket De Magnete har Gorospe fotografert isblokker løsrevet fra breer som flyter i havet.

Bildene fremstår som egne landskap og som svevende krystaller – massivt og uendelig stort på den ene siden, og som noe man kan holde i hånden på den andre.

Materialenes stille samtale

Kunstner: Terje Roalkvam

Verk: Todelt VI (1992), Todelt IV (1992), Circuli II (2023)

Terje Roalkvam arbeider i et abstrakt formspråk preget av visuell klarhet og materialbevissthet, og hans skulpturelle objekter har motsetninger som sitt grunnpremiss. Mest iøynefallende er måten Roalkvam setter natur- og industrimaterialer i spill med hverandre og fremhever kontraster som naturlig/fremstilt, ru/glatt, avvik/standard, mykt/hardt. Materialene fremvises etter geometriske formprinsipper som Roalkvam komponerer til små, konsentrerte skulpturer.

Verkene er ofte bygd opp innenfor former som sirkel, kvadrat, trekant og linje, som skaper et rammeverk for kunstneren å arbeide innenfor. Samtidig søker Roalkvam inspirasjon i naturens uregelmessigheter. Et funnet stykke tre eller en kjuke blir utgangspunktet for en skulptur, som deretter settes i spill med et bearbeidet industrimateriale. Slik arbeider han mot en helhet, en balansert form, der to ulike materialer løftes frem i dialog. Disse appellerer til en taktil så vel som en visuell sans, hvor særlig detaljer og uregelmessigheter stimulerer til nysgjerrighet og vitebegjær.

Til Gudeberg og Prestelandet skole i Fredrikstad er det kjøpt inn tre verk av kunstneren: *Todelt VI* (1992), *Todelt IV* (1992) og *Circuli II* (2023). Alle tre er veggskulpturer og vises på Prestelandet skole.

Todelt VI består av en massiv aluminiumsbolt og et stykke drivved. Treverkets avlange form speiles i aluminiumsynderen; begge former liggende og med tilnærmet samme dimensjoner. Kontrasten mellom det naturlige, værbitte treverket og den industrielle presisjonen i aluminiumen understreker møtet mellom det organiske og det menneskeskapte. Historiene de bærer i seg – treet som har vokst, falt og til slutt blitt funnet, og den fabrikkproduserte aluminiumen – kan minne oss om naturens sykluser og skjønnheten i det uperfekte, vitenskapelige fremskritt og menneskets skaperevne.

Todelt IV er bygget opp av to deler med felles bredde, men ulik karakter. Øvre del av den vertikale komposisjonen består av et stykke okseskinnet spent over en treplate, mens den nedre delen gestaltes av en skiferhelle. Der skinnet avrundes i øvre ytterkant, avsluttes steinen med en bruddflate. Det sorte okseskinnet har en liten ruhet i seg som finner sin gjenklang i skiferens grånyanser. Her fremviser Roalkvam sin evne til å konsentrere subtile egenskaper i materialenes egenart og fremvise dem for betrakteren som om de var filosofiske gåter og åndelige utsagn.

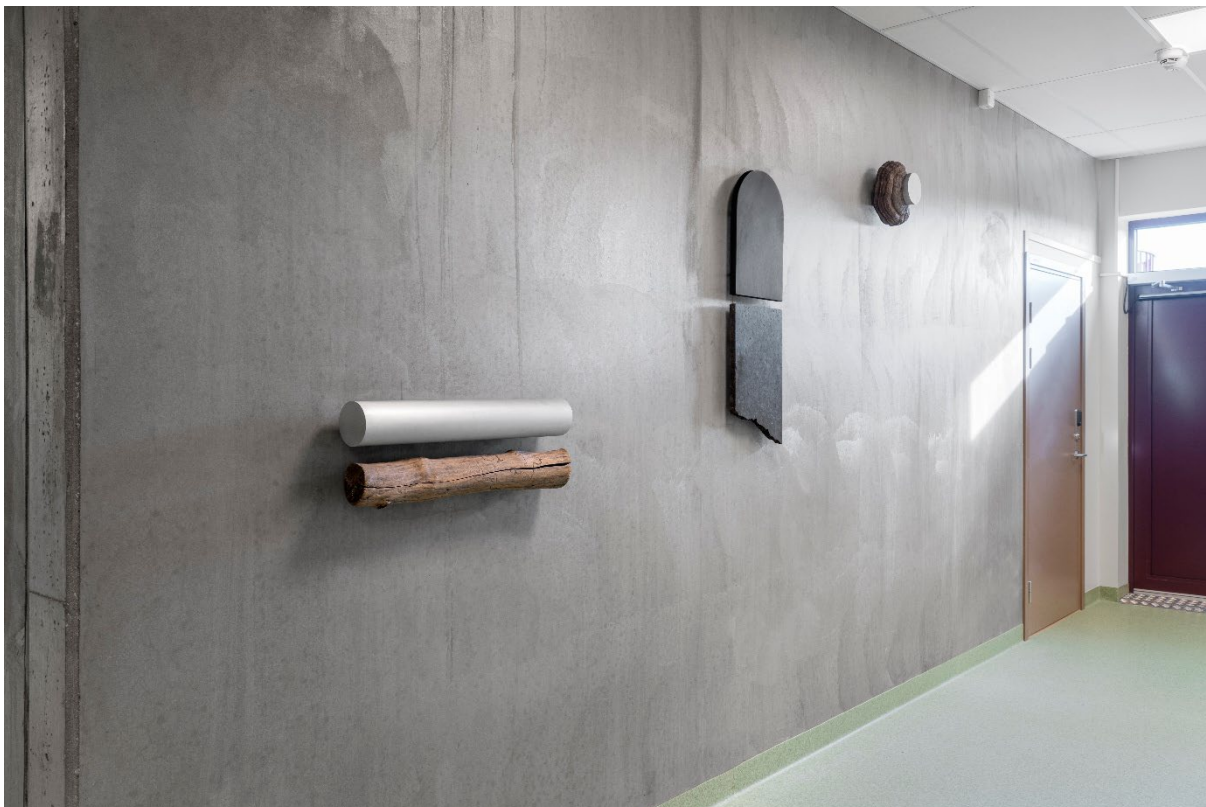
Gjennom kunsthistorien har svart gjennomgått en transformasjon fra å være et symbol på mørke, tomhet eller mystikk til å bli et kraftfullt uttrykksmiddel i moderne kunst og samtidskunst. Svart er både et nullpunkt, et fysisk nærvær og en overflate i dialog mellom lys og tekstur. Okseskinnet i *Todelt IV* minner formmessig om et vindu, en åpning eller nisje – det er kontemplativt og inviterende fordi det gir sansene alternative oppgaver. Kontrasten i denne komposisjonen er skifersteinen med sitt

lange, buede kutt. Mot okseskinnet fremstår steinen utpreget tung og skarp. Skjebnesvanger.

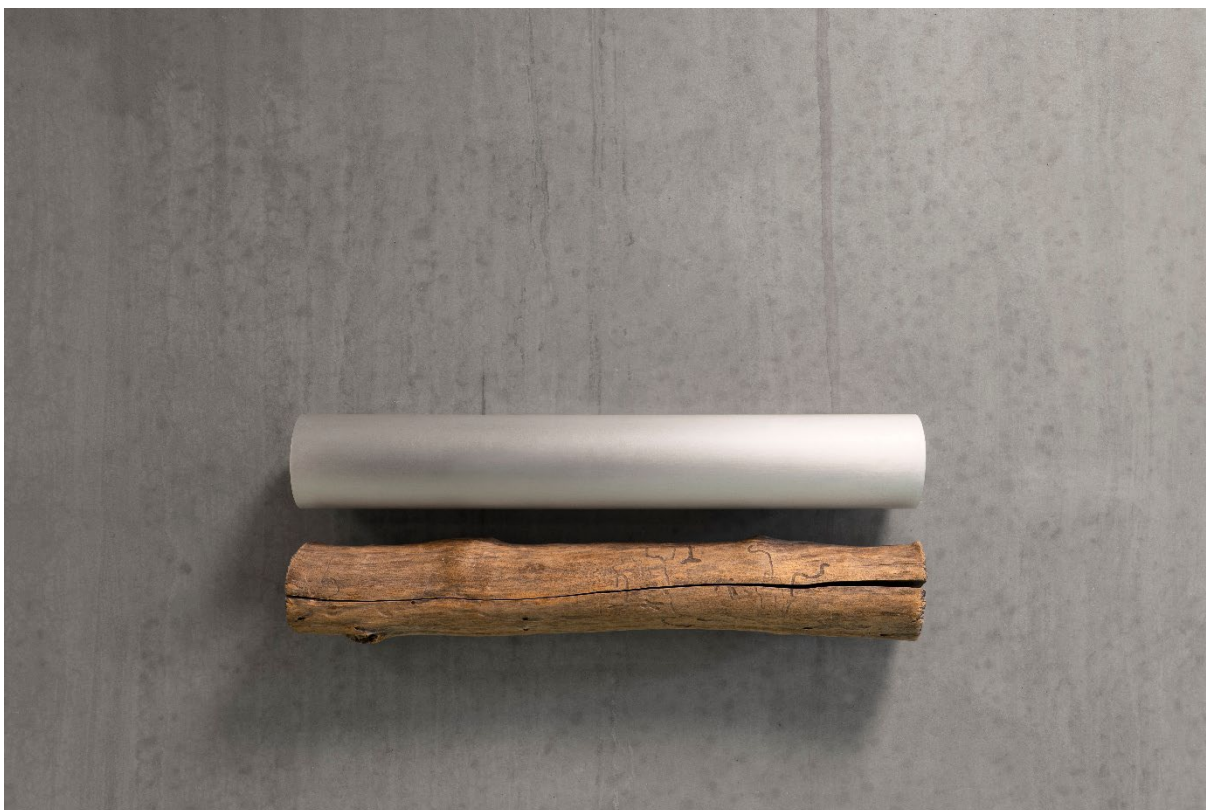
Circuli II består av en kjuke – en sopp som vokser på døende trær – og en aluminiumsbolt. Der soppen normalt ville hatt en trestamme som utgangspunkt, har Roalkvam i stedet ført inn et industrielt materiale, forskjøvet formene i forhold til hverandre og oppnådd en ny balanse. Kjukas rødsjær og oransje flekker skaper et lite fargespill og dybde som fremhever metallens glatte, reflekterende overflate. At kjuken normalt vokser på døende trær, minner oss om liv, forfall og fornyelse og inviterer til refleksjon rundt menneskets forhold til miljøet vi er en del av.

Roalkvam arbeider i dialog med naturen. Her finner han inspirasjon i mangfoldet av former og materialer, og i kombinasjon med menneskeskapte materialer fremhever han naturens særpreg. Først finner han et objekt ute i naturen og bygger deretter videre på dette ved å tilføre et kontrastmateriale, som aluminium. Slik oppstår et helhetlig objekt bestående av to deler som både står i motsetning og samtidig danner en enhet. Det er denne vekselvirkningen mellom natur og kultur, organisk og bearbeidet, som gir verkene deres karakteristiske uttrykk – og det er en vanskelig øvelse å forsøke å beskrive et av disse kunstverkene uten å nevne ord som kontrast eller motsetning. De binære begrepsparene dukker opp instinktivt, og rekken av dem kan tilsynelatende forlenges i det evige etter hvert som du bruker tid og studerer skulpturene. Her er det tilsynelatende enkle uendelig komplekst og kan fortelle oss mye om hvordan vi beskriver og begriper verden rundt oss. Hvordan kan vi forklare kultur uten natur? Liv uten død?

På Gudeberg og Prestelandet skole i Fredrikstad kan elevene nærme seg kunsten både intuitivt og analytisk. Det er verk som appellerer til et sammensatt sanseapparat så vel som til en kognitiv forståelse. Selv håper Roalkvam kunsten kan bidra til å vekke nysgjerrighet og oppmerksomhet rundt materialene vi omgir oss med.

Todelt VI (1992), Todelt IV (1992), Circuli II (2023) er laget av kunstner Terje Roalkvam til Gudeberg og Prestelandet skole.

Todelt VI består av en massiv aluminiumsbolt og et stykke drivved. Treverkets avlange form speiles i aluminiumsynderen; begge former liggende og med tilnærmet samme dimensjoner.